

איש לרעהו

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת

ע"ש ר' עבי יהודה דומוביץ ז"ל – רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402
טל: 02-5671812-02 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

שבת קודש יט אייר תשפ"א: הדלקת נרות: ירושלים 6:43 תל-אביב: 6:58 חיפה 6:51 מוצאי שבת: ירושלים: 7:58 תל-אביב: 8:01 חיפה: 8:02 ר"ת: 8:35

פרשת אמור

הכרת הטוב והודיה

להכיר ולהעריך הטובה שמקבל ממוטיבו ולהודות לו על כך! נלמד מהפסוק: "וכי תזבחון זבח תודה... לרצונכם תזבחו" (פרק כב-ט)

בזה מלמדת אותנו התורה כיצד יש להודות. והיינו, אם ישנו מי שחייב להודות על הטובה, על נס שנעשה לו [כמו שאמרו חז"ל (ברכות נד): ארבעה צריכים להודות וכו'] וברצונו להקריב על כך זבח תודה, אזי "לרצונכם תזבחו" כלומר: נדרש בהתאם לכך תנאי שיהיה "לרצונו" – שתהיה הודאתו מתוך רצון אישי. מתוך הכרה עמוקה בגודל הטובה שקיבל מתנת חיים מהבורא ית"ש, ולא שתבא ההודאה מתוך ציווי. מתוך כפייה מבחוץ.

כתב חובת הלבבות (בפתיחה לשער הבחינה): אחת הסיבות שאנשים לא שמים ליבם לטובות שמקבלים מאיתנו יתברך היא משום שמתעסקים הרבה בענייני העולם הזה ותענוגיו, ותאווים תמיד לדברים שלא ישיגו אותם לעולם. על כן מתעלמים הם מלהתבונן בטובות שהבורא משפיע להם. מפני שליבם להוט אחרי תשוקתם העזה למלא את תאוותם ולספק את שאיפתם. שכן על כל מה שמשויגים בעולם הזה, אין הם מסתפקים בזה אלא שואפים מיד להשיג יותר.

משום כך מעטות בעיניהם הטובות הרבות, וקטנות אצלם המתנות הגדולות, עד שהם מסתכלים על כל טובה שיש לאחרים כאילו נשללה מהם. והטוב שהגיע אליהם נדמה להם רע, ואין הם מבינים את פעולת ה' המטיב להם בדברים אלה.

עוד כתב החובת הלבבות, כי התלמידי החכמים שבכל דור חייבים לעורר את מי שאינו מבין את טובות הבורא, ועליהם להורות לבני אדם לדעת את מעלת הטובות הללו ע"י שכלם. כי המציאות מראה, שכמה וכמה טובות אין מקבליהן יכולים להנות ולשמוח בהן, בגלל חוסר הכרת הטובות ובגלל העדר ידיעת מעלותיהן.

וכאשר מעוררים את מקבלי הטובות להכיר את יתרונות הטובות, ומגלים להם את אשר נעלם מידיעתם אודותיהן, אזי הם יתנו שבח גדול והודאה רבה למי שהטיב להם. ועי"ז ישיגו תענוג והנאה מהטובות בעולם הזה ושכר טוב בעולם הבא.

בספר "עלזו חסידים" כתב ר"א פאפו זצ"ל: ואם ראוי לשלם תודות לה' על טובות הגוף ועל חיי העוה"ז, על אחת כמה וכמה טובה כפולה ומכופלת למקום עלינו, כאשר מרעיף טובות עלינו ומזכה אותנו במקצת טובות הנפש, ואז כאשר נזכה לכך, חייבים אנו להודות, להלל, לשבח ולפאר ולומר: ברוך ה' אשר יעצנו ואשר עד כה עזרנו, מודים אנחנו לך ומהללים לשם תפארתך...

חתימתו כצורת הספינה...

סיפר החיד"א זצ"ל על זקינו רבי אברהם אזולאי זצ"ל שכאשר באו בספינה לעיר פאס שבמרוקו (אחרי גירוש ספרד) ועלו מן הים ליבשה, התחוללה רוח סערה בים והטביעה את הספינה עם כל אשר בה.

לזכר הנס, היה הרב אזולאי, מיום זה, צר את צורת חתימתו כצורת הספינה, כדי לזכור להודות להשי"ת בכל עת. **שם הגדולים**

מכח "הכרת הטוב"

הרב **מנחם לדרמן** ז"ל, שימש במשך תקופה מסויימת במעונו של כ"ק האדמו"ר מגור (בעל האמרי אמת), וסייע רבות לרבני בנייהול משק הבית... והנה באחד הימים חלה פתאום ובא כמעט עד שערי מות. במשך יום שלם שכב על מטתו במצב של גסיסה.

נכנס אצלו כ"ק האדמו"ר מגור (בעל הבית ישראל), סגר את הדלת והתהלך אנה ואנה בתפלה חרישית. לבסוף ניגש אל מיטת החולה ולחש: "מנחם מנחם, הסתכל היטב בפני... עודני חייב לך הכרת הטוב בעד העזרה לאמא..." וכך חזר וקרא כדברים האלה מספר פעמים.

והנה לפליאת הכל, שב הגוסס תוך שעה לתחיה. הוא התאושש, ובתוך ימים מועטים הבריא לחלוטין והוסיפו לו מן השמים עוד עשר שנות חיים.

עפ"י פאר ישראל

הודאה מכל הלב...

סיפר הגה"צ רבי חיים פרידלנדר זצ"ל, שכאשר ישב פעם בבית רבו הגרא"א דסלר זצ"ל ביום קיץ, הגישה הרבנית לפניו שתייה קרה והרב דסלר בחיך נלבב הודה בהתלהבות ובהתרגשות "אני מודה לך מאד" כאילו עשתה עבורו דבר מיוחד יוצא מן הכלל ולא משהו מובן מאליו.

וכך היה כאשר ביקר בבית כלתו בארה"ב, הביע את רגשותיו העמוקים בהכרת הטוב כשהוא מודה לבעלת הבית בביטויי תודה רבים על שטרחה למענו בהכנת כוס תה...

היה נראה כי הרב דסלר מרגיש את כל ה"לב" שהושקע בהכנת כוס התה והגשתו, ובהתאם לכך גם הוא נתן את כל לבו בהבעת התודה מתוך רגש הכרת הטוב עמוק.

מחנך לדורות

עלון "איש לרעהו" הוקדש לעילוי נשמת אמי מורתי
האישה החשובה מרת גיטא בינא ע"ה בת ר' זאב וזאלף יחיאל ז"ל
נלב"ע ט' אייר
ת. נ. צ. ב. ה.

זהירות יתירה מוטלת על בני תורה בדקדוק המצוות שבין אדם למקום ובין אדם לחברו [אף לפני משורת הדין]!

נלמד מהפסוק: “ולא תחללו את שם קדשי” (פרק כד-לב)

וכתב הרמב"ם (הלכות יסודי התורה פ"ה הלכה יא): ויש דברים אחרים שהם בכלל חילול השם, והוא שיעשה אותם אדם גדול בתורה ומפורסם בחסידות, דברים שהבריות מרננים אחריו בשבילם, ואף על פי שאינם עבירות, הרי זה חילול את השם, כגון שלקח ואינו נותן דמי המקח לאלתרו... או שירבה בשחוק וכו' או שדיבורו עם הבריות אינו בנחת ואינו מקבלן בסבר פנים יפות אלא בעל קטטה וכעס, וכיוצא בדברים אלו, הכל לפי גדלו של חכם צריך שידקדק על עצמו ויעשה לפני משורת הדין. [מקור דברי הרמב"ם מגמרא (יומא פו.): היכי דמי חילול השם? אמר רב, כגון אנא אי שקילנא בישראל מטבחא ולא יהיבנא דמי לאלתרו (=כגון אני, אם אקנה בשר מהטבח ולא אשלם מידי). והטעם, מפרש רש"י: "דכשאני מאחר לפרוע הוא אומר שאני גזלן ולומד ממני להיות מזלזל בגזל"]

כתב רבינו יונה ז"ל (בשע"ת ג-קמח,קמט): "היצורים כולם נבראו לכבוד השי"ת שנאמר (ישעיה מג-ז) "כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו". אכן נודע מן השכל, כי המחלל את השם ובוזה דברו אבדה תקוותו, כי לא רב לו אשר לא יקיים מה שנדרש ממנו מעיקר יצירתו לכבוד את ה' ולקדשו, אבל שלח ידו לעשות התורה וההפך ולחלל את שם קודשו... כי הדבר ידוע כי מדרכי קידוש ה' להודיע בכל מבטא שפתים וכו' ובכל הנהגה... כי הטוב והעיקר... הוא עבודת השי"ת ויראתו ותורתו, כי זה כל האדם".

וממשיך רבינו יונה: "ודבר זה כבוד השי"ת, והמבזים לת"ח ויראתו, מבטלים הידיעה הזאת ומראים ההפך בהנהגתם, וכאילו אומרים כי אין עבודת השי"ת עיקר וכו' והם מחללים את התורה על כן יאבדו מתוך הקהל... על כן יכבדו ועבדי השי"ת את חכמי התורה לכבוד השי"ת ולהודיע כי עבודתו לבדה עיקר הנמצא. ואחרי אשר התברר שהכל ברא השי"ת לכבודו, חייב אדם לשים על לבו בכל עת לכבד את ה' ולקדשו בכל דבריו".

לאור דבריו המאלפים של רבינו יונה, נוכל להבין מדוע ענין של קידוש ה' וחילול ה' מוצאים בטוים יותר אצל בני התורה מאשר אצל שאר אינשי דעלמא וגם הם נתבעים יותר על כך. שכן גודל האחריות נופלת עליהם כשעיני המון העם נשואת אליהם.

ואמנם מבאר הגה"צ **רבי ירוחם לייבוניץ זצ"ל** (בספרו **דעת תורה**) כי לאור מעלתם הנשגבה של הת"ח, כפי שנתבאר, אין ת"ח יכול למחול על כבודו, שכן הוא איש המעלה ואת המעלה שבו הוא מחלל והוא חילול ה' ודאי. מעלה וחילול הם שני דברים הפכיים, והחילול הוא ביטול המעלה. והת"ח אינו "בעלים" להסיר את המעלה ממנו. כופין אותו לעמוד במעלתו. אין לו רשות להבטל ממנה.

משל למה הדבר דומה? לאדם שהולך לדור ברפת בין הבהמות באומר: לא איכפת לי ואוהב אני לחיות בין בהמות... וכי זה תלוי בהקפדתו אם מקפיד בדבר זה או לא? הרי יאמרו לו: אדם אתה ולא בהמה! ומוכרח אתה לעמוד במקום הראוי לך כאדם. כך גם כל בן תורה, אם יאמר עניו אנוכי ולא מקפיד ואינני רוצה להתגאות על חברת אנשים פשוטים שאינם בני תורה, אלא עמהם אשב ובהם אתערב, וכמוהם בשוה אחיה... הנה הוא מתחייב בנפשו! כי את מעלתו הוא מחלל, וחילול המעלה הוא חילול שמו יתברך. עכ"ד רבי ירוחם.

בסגנון דומה כותב גם הגה"צ **רבי יעקב ניימן זצ"ל** (בספרו **דרכי מוסר**): בן תורה שאינו מתנהג כראוי לו, הרי הוא מחלל ומבזה את כבוד כתר התורה אשר הוא נושא על ראשו. ולכן חטאו גדול פי כמה מונים מאיש ההמון שיחטא באותו חטא. אחריות גדולה נושא בן תורה על כתיפו, וחובת זהירותו כפולה ומכופלת, באשר פגם כל דהו - את התורה הוא מחלל, רח"ל, ולגודל מעלתו כן יכבד עונו.

דוגמא לכך מצבא המלך: בנוהג שבעולם, חייל אשר חסר לו כפתור בכנף מעילו, או שכותנתו אינה מגוהצת כהלכה, יקבל על כך עונש מגבוה למען לא ישנה באיוולתו, אבל חייל אשר ברח מן השרות הצבאי, אותו לא יענישו אם ימצא מחוסר כפתור במעילו. כיון שרחוק הוא מכלל החיילים העומדים על משמרתם.

כן הוא הדבר בצבא עובדי ה' - אומר הרב ניימן - אדם מן הרחוב לא שייך לתבוע אותו על מעשים קטנים שנעשו שלא כהוגן, הפרטים

“הרי כבוד שמים יתחלל?!”

פעם סידר הגר"מ פיינשטיין זצ"ל, גט לאדם מסויים, ואחר כך ביקש את אחד התלמידים להיות "שליח" הבעל ולמסור את הגט לאשה בנוכחות שני עדים כדין. אולם האשה שלא היתה שומרת מצוות סרבה לקבל את הגט. ה"שליח" ושני העדים חזרו אל רבי משה מבלי למלא את שליחותם.

מיד יצא רבי משה, מלווה בשליח ושני העדים, בדרכו אל דירת האשה שהייתה ממוקמת בבנין דירות מוזנח במנהטן. הוא טיפס במדרגות ארבע קומות עד שהגיע לדלת דירתה. היה זה אביה של האשה שפתח את הדלת ופרץ בצעקות כנגד רבי משה שיניח לבתו.

ואולם רבי משה עמד על רצונו לשוחח עם האשה. לבסוף נכנע האב הזועם והניח לקבוצה להכנס. הסביר רבי משה לאשה, בשקט ובבהירות, על הטעות הטראגית שהיא עושה בסרובה. לבסוף נשתכנעה והסכימה ליטול את הגט. ואז מסרוה לה והלכו.

כשירדו מהבית, פנה התלמיד אל רבי משה ושאל: "ימחל נא לי על תמיהתי, אך האמנם יאה למעמדו של ראש הישיבה, גדול בישראל, המייצג את בית הדין היהודי, להשפיל את עצמו עד כדי כך ולטפס את כל הקומות האלו כדי לספוג עלבונות?"

נענה רבי משה ואמר בתקיפות: "היעלה על דעתך כי במצבים כמו אלה, צריך אני לדאוג שלא להשפיל עצמי? ומה על כבוד שמים?! ואם חלילה תנשא האשה מבלי שיהיה גט בידה, הרי כבוד שמים יתחלל! האם יכולה להיות בושה גדולה מזו...?"

רבי משה פיינשטיין

כיצד לנהוג שלא לגרום לחילול ה'....

פעם עלה הגה"צ **רבי אליהו דושניצר זצ"ל** לאוטובוס, ושילם לנהג, אך לא שם ליבו שהנהג שכח לתת לו כרטיס לביקורת. כאשר נוכח לראות שנותר ללא כרטיס, הסתפק כיצד עליו לנהוג שלא יהיה חילול ה'. הוא שח את ספקו בפני מלווהו בטענה הבאה:

"אם אדרוש כעת מהנהג כרטיס על מה ששילמתי, עלול הנהג לחשוד בי שלא שילמתי כלל, ואגרום בכך לחילול ה'. אם אניח המצב כמו שהוא, ישאר הכסף ביד הנהג ולא יגיע לחברה שהנהג רק שכיר שלה, ונמצאתי מכשילו בגזל שלא מדעתו. זאת ועוד: אם לפתע יעלה ה"מבקר", ולא ימצא כרטיס בידו, יחשדני שנכנסתי ללא תשלום, ושוב אגרום לחילול ה'.

לבסוף מצא רבי אליהו פתרון ואמר: "הריני מוחל לנהג בפה מלא על הכסף ששילמתי. הכסף שלו, ועתה אשלם שנית ואקבל כרטיס כחוק". כך עשה והתיר ספקותיו.

נחלת אליהו

"אשר בך אתפאר"...

מספר תלמיד: כאשר עבר **רבינו הגרא"מ שך זצ"ל** ניתוח, ביקרנו אותו בבית החולים וראינו את הקפדתו המופלגת להרבות דברי תודה ושבח לצוות בית החולים.

הבענו את תמיהתנו: "למדמינו רבינו, האמנם צריך לנהוג כבוד ונימוס כה מופלגים?"

השיב הרב שך: כך מקובלני מדודי הגאון **רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל**. אמנם נפסק להלכה שבזמננו אין דין "תלמיד חכם", אבל הואיל והבריות מחזיקים אדם ל"תלמיד חכם", חייב הוא בזהירות המופלגת לענין קידוש שם שמים המוטל במיוחד על תלמידי חכמים, כמבואר בגמרא (יומא פו.) שיאמרו הבריות: "מה נאים מעשיי" ויאמרו עליו: "ישראל, אשר בך אתפאר!"

קנין תורה

"שבת אחת של יהודי..."

בשונה מהרגלנו להביא מעשים מגדולי ישראל, נזדמן לנו באקראי מעשה (מכתבי העת) על יהודי כלכלן בעל שם עולמי, מרצה בינלאומי שספרו תורגם לשפות רבות, ממנו ניתן ללמוד שגם יהודי פשוט, בידו להביא לקידוש ה' בעולם ע"י שמוותר מעצמו לכבוד השי"ת, וכך היה מעשה:

לפני שנים ספורות, קיבל יהודי זה ששמו קיווי ברנהרד (שנחשב מרצה מבוקש ביותר לוועידות כלכליות נחשבות בעולם) הצעה מפתה: להיות הנואם הפותח בכנס היוקרתי של חברת הענק הידועה "מייקרוסופט". כמובן שבתמורה הוצע לו סכום עתק, אבל ברנהרד, למרות תהילת העולם שיכול היה לקטוף, סירב להצעה, שכן האירוע המרשים תוכנן להיות בשבת, וכיהודי שומר שבת הוא לא הסכים להצעה. ב"מייקרוסופט" לא מורגלים בסירוב, והציעו לו סכום כפול ומכופל, אולם הוא לא ויתר!

בסופו של דבר, בשל יוקרת המעמד של ברנהרד, הזיזה "מייקרוסופט" העולמית את כל האירוע ליום ראשון, וברנהרד יכול היה לפתוח בנאום המבוקש.

תגובתו של יו"ר מייקרוסופט, המילארדר ביל גייטס, היתה אז כדלהלן: "זה מה שקורה כשיש לך משהו שכסף לא יכול לקנות. עם הכסף שבידי אני יכול לקנות כל מטוס וכל יאכטה שארצה, אני יכול לקנות גורד שחקים ואפילו כשרונות של אנשים, אבל לעולם לא אוכל לקנות בכסף, שבת אחת של יהודי..."

הקטנים אינם חשובים כלל חטא לגביו, רחוק הוא משומרי משמרתה. (אם כי לעת"ל יתבע בעולם האמת על כל פרט). אבל תלמיד ישיבה, בן תורה העומד לשרת לפני ה', עליו להשמר ולהזהר מכל דבר קטן שמא יעשה שלא כהוגן וכראוי למדתו, שטח התביעה ממנו שונה לחלוטין מאשר התביעה מאיש ההמון. עכ"ד.

לאור דבריהם של גדולי המוסר הנ"ל, נוכל להבין את אמרתו של התנא (באבות פ"א-א-יא): "חכמים הזהירו בדבריכם שמא תחובו חובת גלות ותגלו למקום מים הרעים וישתו התלמידים הבאים אחריכם וימותו, ונמצא שם שמים מתחלל". והיינו שעל החכמים במיוחד מוטל להיות זהירים בדיבורם שיהיה נקי וטהור, ורחוק מצורת סיגנון הדיבור והסלוגן המצוי ברחובה של עיר, שכן הם משמשים כדוגמא ומופת לתלמידים ולהמון העם. וכשאינם נזהרים בדיבורם והנהגתם, נמצא שם שמים מתחלל.

וכפי שכבר כתב **החפץ חיים** (ב**חובת השמירה**) כי ת"ח שאינו שומר על דיבורו ומתפרסם הדבר אצל המון העם, מתבזה עי"ז כבוד שמים, כי נעשו הלאוים התלויים בדיבור כהפקר בעיניהם, ולכן עובר בלאו, "ולא תחללו את שם קדשי".

ובזה מבאר הח"ח את דברי חז"ל על תלמידי ר"ע שמתו מפסח ועד עצרת משום שלא נהגו כבוד זה בזה, ואף שעל עיון אונאת דברים (בהתאם לדרגתם הגבוהה) כשלעצמו אין חיוב מיתה, אבל היה כאן חילול ה' לפני המון העם, וככל שהאדם גדול יותר, כן חילול ה' גדול יותר. ועון זה כה חמור עד שאינו מתכפר אלא במיתה, ומכאן גודל האחריות היתרה הרובצת על כתפי בני התורה להשמר בדיבורם ובמעשיהם.

נוכל בדרך נוספת לבאר את אמרת התנא "חכמים הזהירו בדבריכם שמא תחובו" וכו', עפ"י דברי **רבינו ירוחם** שהבאנו לעיל ש"אין ת"ח יכול למחול על כבודו מפני שהוא איש המעלה ואינו רשאי לחלל מעלתו" וכו' והיינו שעל החכמים להזהר שלא ישפילו מעלתם בדברים שמדברים כביכול מדרך הענוה והשיפלות ועי"ז יגרמו שיזלזלו התלמידים והמון העם בערך מעלתם הנשגבה של החכמים וכו' ונמצא ש"ש מתחלל.

וכאותו מעשה שאירע עם **האווה"ח הק'** שניהל ישיבתו ברמה והחזיק בהמה דקה עבור בני הישיבה וחכמיה, ובא אחד וביקש ממנו בשר והשיב לו האווה"ח שאינו יכול לתת לו ולהחטיר מבני הישיבה. והלה קצף מאוד וקילל וביזה את כל חכמי הישיבה (והאווה"ח בתוכם), ואילו האווה"ח שתק. בלילה נתגלה אביו של האווה"ח ואמר לו כי פסקו לו מיתה על כך ששמע שמחרפים אותו ואת החכמים ושתק ולא מיחה, ביקש עליו רחמים והחליפו את פסק דינו בגלות. (הובא **באיש לרעהו** ח"ג עמ' צד).

ועפ"ז נפרש: "הזהירו בדבריכם" - לא לשתוק אלא למחות על בזיון הת"ח "שמא תחובו חובת גלות" - כפי שנפסק על האווה"ח הק' "ותגלו למקום מים הרעים" וכו' שע"ז ירד ערכם של הת"ח בעיני התלמידים והמון העם, ולא ירצו לגדול בתורה וכו'.

מניעת צער מהזולת

רגישות לצערן של הזולת...

סיפר מקורבו של הצדיק **רבי אריה לוי** זצ"ל: "בבוקרו של יום אחד התלוותי לרבי אריה בשובו מתפלת שחרית בבית הכנסת "זהרי חמה" לכיון ביתו. בעודנו משוחחים, באמצע רחוב יפו, לפתע נעצרה לידנו מכונית ומתוכה נשמעה הקריאה: "אריה! אריה!"

"**היה זה כ"ק האדמו"ר מגור בעל הבית ישראל** שהחווה לרבי אריה באצבעו לעלות למכוניתו. רבי אריה נפרד ממני בחמימות, אך הרבי העיר לו: "וכי כך עושים לבני לוי? גם הבחור יכול לעלות למכונית". כך זכיתי להיות עד לשיחה מעניינת שהתנהלה בין הרבי מגור לרבי אריה.

מיד כשעלה רבי אריה למכונית, התעניין בשלומו של הרבי. השיב לו הרבי כי היום הוא לא יום טוב עבורו, בהטעימו: "היום הוא יום השנה לעלותם של בני ובתי על המוקד בשנות הזעם".

רבי אריה החל בהרצאת דברי ניחומים והרעפת מילות חיזוק ועידוד לרבי מגור. אך הרבי הגיב בשפה אידישאיית פולנית: "אוי! חבל שאמרת לך זאת... כך אתם צריכים להצטער בצערי". בסיום השיחה ביקש הרבי מנהגו שיוריד את רבי אריה בביתו ואותי בבית הורי ברחוב גשר החיים.

דרך אבות

להשתדל ולפעול למניעת צער מהזולת!

נלמד מהפסוק: "ויניחהו בפרוש להם" (פרק כד-יב)

וכתב רש"י: **ויניחהו לבדו ולא הניחו מקושש עמו. ששניהם היו בפרק אחד ויודעים היו שמקושש במיתה וכו'.** אבל במקלל הוא אומר "לפרוש להם" שלא היו יודעים אם חייב מיתה אם לאו. ומפרש השפתי חכמים: **דאילו היו מניחים אותם יחד, היה המקלל סבור שהוא חייב מיתה כמו המקושש, ולכן לא הניחו אותם יחד "שמא אין המקלל חייב מיתה ויצטער לשוא". ומעתה, הרי הדברים קל וחומר: אם כך הקפידה התורה ביחס למקלל רשע, שמא עלול הוא להצטער לשוא, אף שספק אם אמנם יצטער, על אחת כמה וכמה ביחס לכל אדם שיש להזהר ביותר שלא לגרום לו צער כלשהו.**

הגאון רבי משה שמואל שפירא זצ"ל הוכיח בשיחתו עד כמה מחשיבים בשמים אפילו צער כל דהו של תינוק: ההלכה היא שאין אומרים "שהשמחה במעוננו" בסעודת ברית מילה. זאת מפני טרדת "צערא דינוקא". ואף שבאמת ישנה שמחה גדולה בעליונים בשעת קיום מצות מילה, שהרי דברים נוראים ונשגבים נאמרו על המילה כמו: "גדולה מילה שאלמלא היא לא ברא הקב"ה את עולמו". וכן: "גדולה מילה שנכרתו עליה 13 בריתות".

ומובא במדרש שמצות מילה היא מזבח כפרה, והמקום שמל אברהם אבינו ע"ה את עצמו נקבע להיות מזבח כפרה לדורות ומשום שמל עצמו ביום הכיפורים, לכן זכינו לכפרת יום הכיפורים. וכן מובא במדרש שהגאולה העתידה של עם ישראל אף היא תהיה בגין מצות מילה.

נמצא לאור כל זאת, שיום הברית ראוי להיות יום שמחה גדולה עד מאד! ואעפ"כ, ולמרות כל זאת, לא ניתן לומר בסעודת הברית "שהשמחה במעוננו" וכל כך למה? מפני שסוף סוף לתינוק הפעוט בן שמונת הימים יש צער קטן, ויש גם טירדה מפני הצער שלו, ודי בצער זה בלבד כדי להנעם מלומר "שהשמחה במעוננו".

ומי כעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

מזל-טוב !

שיהא לו מזל טוב, יש בכח התפילה להפוך המזל לטוב!"

וסיפר על עצמו שפעם ניגשה אליו אשה ברחוב בעיר 'דימונה', וביקשה ממנו להתפלל עבור בנה. תוך כדי הבקשה נתנה לו על-כרחו שטר של עשרים שקלים. כדי שלא לפגוע בה לקח את הכסף, ניגש לפינת הרחוב וקנה שם פרוסת עוגה ושתייה ו... "לאחר שהרגשתי טוב בזכות האכילה והשתיה, הוצאתי את הפתק עם השם של הבן, ובירכתי והתפללתי עבורו בהתלהבות. תפילה מכל הלב."

מסכם הרב פינקוס: "זהו כוחן של ברכות ה'מזל-טוב' של המשתתפים בשמחה. מתוך הרגשה של קירבה, יש לברכות כח השפעה עצום. כל משתתף ב"קידוש", כל מי שטועם בחתונה, ומתוך הרגשה טובה מברך בברכת 'מזל-טוב' יש לו את הכוח אפילו לשנות בדבריו את המזל. המזל בשמים משתנה ומתהפך לטובה!"

* * *

וזה מביא אותנו לסיפור חשוב נוסף:

אחד ממתפללי ביהכ"נ 'זכרון משה' נהג לקנות עלייה מסוימת בכל שנה ושנה. פעם אחת לא עלתה בידו לקנותה, והיה שרוי בדאגה, אולי זה לא סימן טוב. ניגש למרן רבי ישראל יעקב פישר זצ"ל ותינה בפניו את צערו. בירך אותו הרב שבשנה הבאה יזכה שוב באותה עלייה.

חלפו כמה חודשים והאיש נפטר לבית-עולמו.

לבניו היה קצת תימא, שלא לומר טרוניא, מדוע לא התקיימו דברי הרב שבירך את אביהם שיזכה לשנה הבאה בעליה הקבועה שלו? שאלו את פי הרב שהשיב: אכן שמתי לב שהוא לא ענה 'אמן' על הברכה!

לאחר שֶהִפְנֵנו ש'מזל-טוב' אינו איחול גרידא, כי אם 'ברכה' ו'תפילה' - מעתה ברור לנו שיש לענות עליו 'אמן'. וזה למעשה כמובא במדרש שיש לענות 'אמן' על כל ברכה שמברכים לישראל, גם בלא הזכרת השם (ועי' מג"א רט"ו סק"ג) וב'טעמי המנהגים' (ליקוטים ועניינים שונים ס"ק ח', בהערה) מעיר שיענה 'אמן' עוד לפני שהוא משיב 'ברוך תהיה' וכדומה - "כדי שלא יהא הפסק בין הברכה שמברכים אותו לעניית 'אמן'."

רק בשמחות!

התקבל מבעל-המעשה שיחי':

אספר לכם סיפור קצר שאירע לי ביום שישי, ערב ש"ק אחרון"ק.

ברוך-השם נולד לי נכד לפני פסח. אצלנו בשכונה (סנהדריה, ירושלים) נהוג, שבכל שבוע תולים מודעות בבתי הכנסת השונים עם רשימה של בעלי שמחה.

מפני איזה סיבה ההודעה על נכדי התעכבה, ונכנסה רק בפרשת שמיני - שבוע אחרי פסח. שבועיים אחר-כך פגשתי ידד בכניסה למקווה, והוא בירך אותי על הולדת הנכד. לְיָדִי עמד אדם נוסף, שגם לו נולד נכד באותו יום, אז סיפרתי לידיד שגם הוא בעל שמחה.

שאל אותו ידדי: למה לא פרסמתם על שמחתכם? והלה משך בכתפו, כאומר: "מה זה כבר מְשֵׁנָה..."

אז אמרתי להם את המסופר במדרש (קהלת ג' ד') על ר"ש בן חלפתא שהלך לעין-תאנה והיה שם בעל ברית, ומזג להם יין טוב, ואמר להנאספים, בטוח אני בעזרת השם יתברך שבחתונת בני אמוזג לכם שוב מיין טוב זה! ברכו אותו הנאספים "כשם שהכנסתו לברית כן יכנס" וכו'.

כשיצא משם ר"ש בן חלפתא פגש במלאך-המוות וראה שפניו רעים, שאל אותו: מפני מה? סיפר להם מלאך-המוות שמשמים גזרו שהוא יקח התינוק הזה כשהוא בן ל' יום, אבל מאחר שברכוהו בברכה שיזכו להיות בחתונתו, פסקו מן השמים שלא יוכל להמיתו.

הרי הפלא-ופלא כמה חשיבות הברכות שמאחלים לבעלי שמחה!

* * *

ייתכן שלא כולם יודעים להעריך כראוי את איחולי מזל-טוב שהם מקבלים, משום שהם רואים בכך ענין "נימוסי" ולא שמים לב שמדובר בתפילה. תפילה!

הגה"צ רבי שמשון פינקוס זצ"ל שואל: לכאורה יש לתמוה על מנהג ישראל, שבכל שמחה מברכים בברכת 'מזל טוב', והרי ממה-נפשך [בין כך ובין כך] יש להבין, אם המזל כבר טוב לשם מה נצרכת הברכה? ואם חלילה המזל אינו טוב, אז מה יכול להועיל?

אלא - מבאר הרב "כאשר מברך אחד לשני, ובא בתפילה

היית מעורב בסיפור שקשור לבין אדם לחבירו? שמעת ממקור ראשון?

ספר לנו עכשיו! פקס: 077-7671812 דוא"ל: ahavemet@012.net.il